

УДК 634.14

Сеник Г.О., асистент[©]
Вінницький національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФЕРМЕРСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ ШЛЯХОМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В даній статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти організації обліку у фермерських господарствах, внесено пропозиції щодо удосконалення системи управління фермерським господарством шляхом вирішення проблем організації ведення бухгалтерського обліку.

Ключові слова: фермерське господарство, спрощена форма обліку, витрати, прибуток, фінансовий результат.

Постановка проблеми. В умовах формування ринкової економіки сформувалися позитивні тенденції щодо розвитку нових форм організації виробництва, серед яких найбільш пристосований до ринку є фермерські господарства. Для позитивного розвитку і ефективного функціонування останніх поставлено завдання удосконалити систему бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки і особливостей фермерства.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням різнопланових проблем бухгалтерського обліку в фермерських господарствах присвячували свої роботи такі вчені-економісти, як Данік Н.В., Дерксен М.Ю., Золотухін О., Коваленко А.М., Кривоконь О.С. та інші. В працях науковців широко висвітлені трансформація форм власності та господарювання і розвиток фермерства в аграрному секторі економіки України.

Мета статті. Досконале вивчення та аналіз особливостей ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах, внесення пропозицій щодо оптимізації методів його стандартизації та поліпшення організації ведення. Розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку діяльності фермерського господарства, оскільки спрощена форма обліку вносить певні корективи у бухгалтерський облік господарських процесів фермерів та інших дрібних товаровиробників сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу. Необхідність створення умов для пріоритетного розвитку агропромислового комплексу та підсилення соціальної орієнтованості аграрної політики зумовлюється винятковою значущістю галузі в національній економіці України [1]. На досягнення цього спрямований Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” №2982-IV, прийнятий 18 жовтня 2005 року. На основі даного нормативно-правового документу проведено певні реформи агропромислового комплексу, утворено різного роду товариства та господарюючі суб’єкти підприємницької

[©] Сеник Г.О., 2012

діяльності, серед яких особливе місце займають фермерські господарства – форма підприємницької діяльності громадян зі створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою і реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках наданих їм для ведення такого господарства згідно із законодавством [2].

Фермерські господарства у багатьох країнах світу є універсальною, високоефективною формою господарювання. Це пояснюється тим, що в умовах ринкового середовища саме фермерські господарства є найбільш пристосованою формою до ринку господарювання.

Дані суб'єкти підприємницької діяльності агропромислового комплексу створювалися з різною кількістю земель. Земельна площа деяких господарств становила до 5-7 га, інші отримали у своє підпорядкування 2-3 тис.га, а угіддя окремих господарств взагалі перевищували за 10 тис.га. Зважаючи на те, що обсяги діяльності фермерських господарств мають значні коливання, зрозуміло, що за своїм характером роботи, системою управління, побудовою бухгалтерського обліку вони значною мірою відрізняються один від одного. Виходячи з цього виникли неоднозначні позиції вчених, щодо поділу фермерських господарств на види та відповідно до них обрання форми ведення бухгалтерського обліку.

Для визначення виду фермерського господарства певні науковці пропонують використовувати земельну площу та виділяють у зв'язку з цим наступні види фермерських господарств (табл. 1).

Таблиця 1

Види фермерських господарств

Види фермерських господарств	Розмір земельної площі
Дрібні	до 2 га
Малі	від 2 до 20 га
Середні	від 20 до 100 га
Великі	більше 100 га

Відповідно до представлених видів фермерських господарств, дрібним фермерським господарствам рекомендується будувати облік з використанням простої форми обліку, без подвійного запису. Для малих фермерських господарств – використання простої форми обліку з подвійним відображенням. Для середніх фермерських господарств рекомендують будувати облік з використанням спрощеної форми обліку. Нарешті, для великих фермерських господарств побудову обліку рекомендують здійснювати на загальних підставах[5].

Спробу узагальнити форми господарювання науковці зробили керуючись такими критеріями, як чисельність персоналу, загальний баланс, корпоративна залежність, коли у власності інших суб'єктів господарювання може перебувати не більше 25% капіталу. Так Господарським Кодексом до малих підприємств відносять формування з чисельністю працюючих до 50 осіб і обсягом валового

доходу від реалізації до 3,2 млн.грн. даний норматив розповсюджується на всі галузі, проте для аграрних підприємств він є занадто високим.

Враховуючи це, вчені узагальнили фермерські господарства, в яких працюють власник та члени його родини (без залучення найманих робітників), вважаються дрібними. Господарства з середньообліковою чисельністю працюючих за звітний період до 10 чоловік, крім членів сім'ї, і обсягом виручки, що не перевищує 500 тис.грн за рік, вважаються малими. Коли середньооблікова чисельність працівників у звітному періоді становить 10-50 осіб, а обсяг виручки від реалізації коливається в межах 500-2500 тис.грн, такі господарства вважаються середніми, а всі інші – великими.

Відповідно до узагальнення різних підходів учених-економістів, більш детального вивчення законодавчо-нормативної бази, можна розглянути класифікацію фермерських господарств, запропоновану в табл.2.

Таблиця 2

Класифікація фермерських господарств за видами

Види фермерських господарств	Кількість працівників, чол..	Обсяг виручки (доходу) за рік, тис.євро
Мікроекономіка	до 10	до 100
Малі господарства	від 10 до 50	від 100 до 500
Великі господарства	більше 50	більше 500

Виходячи з даної таблиці, для побудови бухгалтерського обліку на мікроекономіках, необхідно застосовувати просту форму обліку, а основним регістром для обліку використовувати Журнал реєстрації господарських операцій, в якому всі господарські операції відображати з дотриманням принципу подвійного запису.

Малим фермерським господарствам доцільно вести облік з використанням спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджених Наказом Міністерства України від 19.04.2001 року і складати фінансову звітність відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", затвердженого Наказом Міністерства України №39 від 25.02.2000 року.

Бухгалтерський облік великих фермерських господарств рекомендується вести використовуючи журнально-ордерну форму обліку, а саме за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затверджених Наказом Міністерства України №291 від 30.11.1993 року і відповідно до Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу, затверджених Наказом Міністерства аграрної політики України №89 від 07.03.2001 року [7].

На даний час фермерські господарства в основній своїй масі використовують просту та спрощену форму бухгалтерського обліку. Ведення обліку за допомогою даних форм зручно для самих товаровиробників, проте

значно скорочується статистична база по фермерському виробництву. Однак, для забезпечення більшої інформативної бази та визначення фінансового результату діяльності фермерських господарств різними способами, ефективнішим є використання організації обліку з застосуванням спрощеного плану рахунків. Запровадження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», що набрав чинності з 1 січня 2007 року, спричинило нові зміни у звітності фермерських господарств. Дана розробка характеризує постійне удосконалення існуючих та розробку нових реєстрів аналітичного та синтетичного обліку для потреб обліку фермерських господарств.

Висновки. Особливого значення при вивченні питань щодо удосконалення системи управління фермерським господарством шляхом вирішення проблем організації бухгалтерського обліку, на даному етапі дослідження, набуває узагальнення методів побудови системи обліку підприємницької діяльності щодо окремих форм власності та форм господарювання, на базі яких і повинні розроблятися прикладні питання його побудови. Проте проблеми побудови бухгалтерського обліку ще недостатньо вивчені, хоча їм приділяється достатньо уваги в економічній літературі і законотворчій роботі міністерств і відомств нашої держави. Зокрема це стосується чіткого визначення видів фермерських господарств та їх впливу на побудову бухгалтерського обліку.

Література

1. «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» Закон України №2982-IV від 18 жовтня 2005 року
2. «Про фермерське господарство» Закон України №973-IV від 19.06.2003 року
3. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» затв. Наказом Мінфіна України від 18.11.2005р., №790, набрав чинності з 1 січня 2007 року
4. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах: Наказ Мінагрополітики №189 від 02.07.2001 року
5. Данік Н.В. Особливості ведення обліку фермерських господарств // Інноваційна економіка. – 2011. - №4. – С.101-104
6. Дерксен М.Ю. Оптимізація основних аспектів організації обліку у фермерських господарствах // Управління розвитком. – 2011. - №7. – С.20-22
7. Золотухін О. Бухгалтерський облік у фермерських господарствах // Вісник податкової служби України. – 2010. - №12. – С.26-30
8. Коваленко А.М. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах України / Дніпропетровськ: ВКК «Баланс-Клуб», 2009. – 736 с.
9. Кривоконь О.С. організація обліку та контролю діяльності фермерських господарств [Монографія] / Кривоконь О.С. – Вінниця: ПП Балюк, 2008. – 183 с.

Summary

This paper reviews the theoretical and practical aspects of accounting in farming, made suggestions for the improvement of farm management by addressing the problems of accounting.

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.